

Newyorčan německého původu, hudebník a matematik Frank Holger Rothkamm se shlédl ve zlatém věku elektroakustické hudby, jejíž objevy a vymoženosti po opuštění nahrávacích studií a zvukových laboratoří nezřídka sloužily i jako doprovod sci-fi a jiných filmů. Jmenujme třeba vynikající sekvenci, již vrcholí slavný erotický film *Behind The Green Door* (1972, hudba Daniel Le Blanc) – obrazová i zvuková manipulace v kombinaci se svůdnou tématikou vytvořila opravdu nezapomenutelnou scénu.

Rothkamm, s láskou ironizující svět béčkových sci-fi, tvoří své skladby na jedinečném elektronickém instrumentu IFORMM o čtyřech klaviaturách, který je naladěný na 768 frekvencí v rámci jedné oktávy.

„Kdybych takového počtu frekvencí chtěl dosáhnout mechanicky,“ říká na svých stránkách, „musel bych postavit klávesnici s 448 oktávami na bázi sedmioktávového klavíru. Přemýšlel jsem o tom a spočítal si, že taková klávesnice by byla přes sto metrů dlouhá a moje ruce by musely povyřít na 56 metrů. Bud' to, nebo bych musel mít 64 klonů, které by seděly u všech těch klavírů a byly intuitivně napojeny na společnou mysl. Nakonec jsem oba přístupy adaptoval do počítačového modelu IFORMM. Základem oněch 768 frekvencí v rámci jedné oktávy je tradiční dvanáctistupňové temperované ladění a běžná klaviatura, ovšem s trochou kvantové mechaniky: na každý krok je aplikován „princip neurčitosti“, díky němuž se temperovaný tón odchýlí od své správné výšky a posune se kamkoliv v prostoru šedesáti tří kroků výše. Na nástroji IFORMM lze míru kvantové mechanizace upravit v reálné čase, což dovoluje pohybovat se v kontinuu mezi rovnoměrně a „kvantově“ temperovaným laděním, mezi moderním a supermoderním.

Abych to ještě přiblížil: když hrajete, superychlý systém ladění přeladí každou klávesu okamžik předtím, než se jí dotknete. Přeladí ji o trochu výš, ale maximálně do výšky následující klávesy a před přeladěním si hodí magickou kostkou; číslo, které padne, znamená počet přeladění. Jako hráč si můžete určit, kolik stran tahle kostka bude mít – od jedné („zenová kostka“ nebo koule) až do 64.“

Zkratka IFORMM neoznačuje jen nástroj, ale také stylovou škatulku: „Intuitive Future Oriented Retrograde Motion Music“. Ale také by bylo lze hovořit o „sci-fi serialism elektronische musik avantgarde“, což je asi mnohem přesnější a nepostrádá humor, jeden z důležitých stavebních kamenů skladatelovy estetiky. Rothkamm nepokrytě vychází ze zvukových výdobytků pionýrů elektroakustické hudby, jakým byl například Stockhausen, neúnavně zkoumá možnosti nazvučení a reprodukce svých prací, zároveň se však staví do pozice vtipálka s úchylnkou na svět elektronických laboratoří, sci-fi a s glosami jako: „Serialismus je nový punk rock!“

Kořeny tohoto navracení jsou tak trochu oklikou. V roce 2002 Rothkamm začal snít o hudbě zcela oproštěné od referencí k populární i undergroundové kultuře. Tahle nová hudební forma měla být zcela syntetická a v ničem neměla vycházet z reálného světa – výhradním kompozičním východiskem se staly mechanické a matematické operace. Měla být také tvořena rovnou pro zvukové médium, bez odkazů na předem dané formy a hrána intuitivně (ideálně ve spánku, ale od toho autor patrně upustil), se svobodou a lehkostí improvizujícího klavíristy rozeznávajícího sinusové vlny, jediný „povolený“ zvukový zdroj. Na tuto „primitivní“ elektroniku navazující na Kolínskou školu pak Rothkamm aplikoval své teorie náhodných dějů, které od roku 1988 rozvíjí v počítačovém jazyce Forth. „Základem je stará technologie, jejíž obzory se snažím překročit; být primitivnějším než její nejprimitivnější možnosti a kom-

plexnějším než její nejkomplexnější možnosti, takže se nejkomplexnější stane primitivním a nejprimitivnější komplexním.“

Debutové album *FB01* nenahrál na IFORMMu, ale na digitálním syntezátoru první generace z roku 1986, výrobku Yamahy s minimalistickým designem, osmi tlačítky, názvem, který propůjčil jméno celému albu, a procesorem používaným ve slavných videohrách na mince *Total Carnage*, *Judgement Day 2* a *Mortal Combat*. Nadšené recenze vychrlily mnoho paralel: Louis & Bebe Barron, Vladimir Ussachevsky, elektronický serialismus Herberta Eimerta a Franca Evangelistiho... a nikdy neopomněly zmínit Rothkammovy nejsilnější zbraně: erudovanou návaznost a chytlavý nadhled.

Aktuální album *FB02 – Astronaut Of Inner Space* (stejně jako debut vyšlo na vlastní značce Flux Records) mělo premiéru 29. června v 9:04 ráno na manhattanské střešní scéně coby trojrozměrná zvuková instalace a *FB01* má vyobrazeno pouze na obálce – místo autorovy tváře. Je nahráno v neobvyklém formátu 4.1 (2x stereo + subwoofer), takže – s patřičným vybavením – si doma můžete připadat, jako byste tam byli. Bohužel, osobně jsem tuto příležitost neměl, ale i ve stereu se při poslechu dějí věci. „Archaický“ zvuk IFORMMu skáče z jednoho kanálu do druhého, typicky bublá a místý na zlomek vteřiny připomene manzarekovské varhany. Slyšíme hudbu, kterou máme spojenou s magickým světem průkopníků v padesátých a šedesátých letech, jen zní jasněji, lehčeji a bez revolučních aspirací. Zdařilá imitace i pokračování oslnivého zvukového jazyka skrze návrat.

<http://rothkamm.com> ■

